

Visszapillantás az 1893. évi tölgykéreg-termelésre és kereskedésre.

Irta: Schmidl Soma.

Egyfelől az általánosan kedvezőtlen üzleti viszonyok, másfelől a tölgykéreg-termelés és kereskedés terén évről-évre súlyosabb mértékben jelentkező bajokra való tekintettel, már mult évi jelentésemben kifejezést adtam annak a komoly aggodalomnak, hogy e téren javulás alig remélhető.

Hogy ez az aggodalom mennyire jogosult volt, azt a lefolyt üzleti év a következőkben felsorolt statisztikai adatokkal nyilvánvalólag igazolta.

Eltekintve ugyanis az üzletág belszervezetében rejlő bajoktól, az elmúlt üzleti évnék már a kezdete is igen kedvezőtlen volt. Az 1894. év tavaszának szinte példátlanul hideg és száraz időjárása a tenyészet előhaladását nagy mértékben akadályozta, úgy, hogy a kéreghántást számbavehetőleg megkésve, és pedig Magyarországon csak május első napjaiban, az erdélyi részekben meg épen csak május 8-a táján lehetett megkezdeni. Május közepén, illetve Pütkösd második napján — tehát alig két heti háborítlan munka után — a felvidék egyes részeinek kivételével, az országnak ugyszólván egész területén beállott az esőzés és ettőlfogva egészen június hó végeig szakadatlanul tartott, úgy, hogy az időjárás ilyen viszontagságai következtében az 1893. évi termények legnagyobb része sokat veszített értékéből, sőt részben annyira megromlott, hogy a szó szoros értelmében hasznavehetlenné vált. A kár növelésére szolgált az a körülmény, hogy a hosszasan tartott kedvezőtlen időjárás ellen való védekezésre a gyakorlatba vett eljárások, óvószerek és védőeszközök haszon-

talánoknak bizonyultak*) elannyira, hogy a termék azon része is, mely gyékénynyel és ponyvával befedhető volt, a nyirkos pára következtében megpállott és épügy megromlott, mintha az esőnek szabadon lett volna kitéve.

Elkerülhetlen s másfelől sajnos következménye volt az elkésett hántásnak, hogy a fogyasztó piacokra a mi terményünk igen megkésve került s e miatt a külföldi termékek jó két heti idővel előnyben voltak. Franciaországban, mely hovatovább annál félelmesebb versenytársunknak bizonyul, a kéreghántást már május hó végén teljesen befejezték. Május hónap egész folyamán tartósan száraz és kedvező időjárás uralkodván, a francia termék, mely esőtől mentesen maradt, nemcsak, hogy jóval előbb özönlötte el a piacot, hanem teljesen egészséges s jó minőségénél fogva, geográfiai és egyéb viszonyokból eredő fölényét ezuttal még inkább érvényesíthette, mint eddigelé bármikor.

Az évek óta megújult panaszok tárgyát képező kedvezőtlen nemzetgazdasági viszonyok termékünk legfőbb piacán Németországban, a bőrparra mind súlyosabban nehezednek. Kéregtermelésünk, mely ezen iparral szoros kapcsolatban van, természetesen szintén részese az egészségtelen közgazdasági jelenségek befolyásának, úgy, hogy egyrészt az utóbbi években mindinkább fokozódott külföldi verseny, másrészt Németországnak állandóan apadó fölgykéregszükséglete helyzetünket mindinkább válságossá alakítja és pedig annál nagyobb mértékben, mert a termelési viszonyok is évről-évre kedvezőtlenebbekké lesznek.

Köztudomásu ugyanis, hogy a munkabérek állandóan emelkedőben vannak és pedig különösen az oláh-lakta

* Avagy talán inkább helytelenül alkalmaztattak?

vidékeken. Így például, a hol még nemrég 50—60 krnyi napszám busás kereset számba ment, ott most már ennek kétszeresét is keveslik s még ilyen drága munkabér mellett sém lehet elegendő munkáshoz jutni. Hozzájárult ehhez, hogy a mult tavaszi takarmány-szüke a tengelyen való szállítás költségeit a lefolyt évadban eddig nem tapasztalt mértékre felszöktette, holott termékünk jelentékeny részben kizárólag a tengelyen való szállításra van utalva.

Az eladási árakat illetőleg ki kell emelnünk, hogy e tekintetben a mult év óta újabb hanyatlás állott be. Eddigi közleményeimben a folytonos árhanyatlás okait több ízben tüzetesen kifejtvén, ezuttal csupán a már elmondottakra kell utalnom, kiemelve a kereslet és kínálat közt mutatkozó helytelen viszonyt.

A tölgykéreg ára egyébiránt épen azon okból, mert a kínálat nem áll megfelelő viszonyban a kereslettel, nemcsak nálunk, hanem Francia- és Németországban is hanyatlott.

Franciaországban az árhanyatlás már 1892. év december havában kezdődött és csak a legkiválóbb területek s így a „Nièvre-Berry“ és „Touraine“ departement-ok terméke maradt az általános árhanyatlástól mentesen; míg ellenben valamennyi más, de legkivált a „Normandia-Bourgogne“ és „Bourbonne“ departement-ok gyengébb terméke jelentékeny árcsökkenést szenvedett.

Ugyanigy van ez a Német birodalom legjelentékenyebb csertermelő vidékein is. Bajor-országnak 78,179 hektárnyi állami és községi cserhántó-üzemben kezelt erdei is mindinkább kisebb bevételi átlagot eredményeznek.

Az 1890. évben 100 kilogrammonkint 9.62 márka, ellenben az 1891. évben 100 kilogrammonkint 8.82 márka

és az 1892. évben 100 kilogrammonként csak 7.16 márka volt a kéreg átlagos ára; a lefolyt 1893. évben pedig az 1892. év jegyzéseinél is alacsonyabb átlag-ár mutatkozott. Württembergben, Künzelsau városában az 1893. évi április 28-án tartott nyilvános árlejtés alkalmával a tölgykéreg ára: az I. rendűnél 8 márkára, a II. rendűnél 4 márka 30 fillérre szállott alá.

Délnémetország és a Rajnavidék főbb piaczaín és pedig Hirschhorn, Kaiserslautern Krenznach, St.-Goar-Bingen stb., hol évről-évre néhány százezer métermázsa tölgykéreg kerül eladásra, az összes mennyiségnek alig fele része talált vevőre nyomott áron is, míg a megmaradt nagyobb mennyiségre vevő egyáltalán nem akadt.

Különösen jellemző e tekintetben, hogy a württembergi börgyárosoknak 1893. július 2-án Altenstaig városában tartott közgyűlése szükségesnek látta a jelenvotakat felhívni arra, hogy ezentul élénkebben vegyenek részt a heilbronni országos tölgykéreg-vásáron, minthogy a kereslet csökkenésével kapcsolatos, folytonos ár hanyatlás a cser-üzemben tartott württembergi erdőségek jövedelmezőségét komoly veszélylyel fenyegeti.

Ha már a német termelők is, kik terméküket otthon a helyszinén értékesíthetik, segítségre szorulnak, mennyivel jogosultabb hazánk tölgykéreg-termelőinek hangos panasz-szava, kik terméküket itthon értékesíteni nem bírván, még a szállítással kapcsolatos gondokkal is kénytelenek küzdeni és kik már évek óta csak a legnagyobb fáradtság és áldozatok árán tudják az ipart bizonyos színvonalon fentartani.

Az idők szomorú jeleként említendő egyébiránt az is, hogy a porosz képviselőháznak 1893. febr. 16-án tartott

ülésén Knebl képviselő sajnálatát fejezte ki a magyar tölgykéreg beviteli vámjának eltörlése felett s ugyan ő a siegeni kerület cserhántó-üzemben tartott erdeinek birtokosai (Siegener Lohberghauer) részéről egy, a délnémet talpbőr-gyárak által is támogatott oly értelmű kérvényt nyújtott be a birodalmi gyűléshez, hogy a *quebracho* cserzőanyag vámjá, mely kereskedelmi szerződések által megkötve nincsen, jelentékenyen felemeltessék „a fenyegetett német cserhántó-üzem oltalmára!”

Mert míg a tölgykéreg fogyasztása évről-évre apad, addig a cserzőanyagok alkalmazása mindinkább több tért nyer.

Németország behozatala volt:

	quebrachofából	cserzőkivonatból
1893. jan. 1-től szept. 30-áig	3141 vagon	643 vagon
1892. jan. 1-től szept. 30-áig	2261 „	526 „
tehát 9 hó alatt a különbség	880 vagon	117 vagon

mint az 1893. év többlete.

Szomoruan érdekes adatokat szolgáltat ezzel szemben a tölgykéreg-hozatal statisztikája.

Behozatott ugyanis Németországba

	Franciaországból	Ausztria-Magyarországból
1893. jan. 1-től szept. 30-ig	2840 vagon	3666 vagon
az 1892. jan. 1-től szept. 30-ig	2602 „	3983 „
tehát 1893-ban	több 238 vag. kevesebb	317 vagonnal

vagyis míg Franciaországból a behozatal 9 hó alatt 238 kocsirakománnyal emelkedett, addig ugyanezen idő alatt Ausztria-Magyarországból 317 kocsirakománnyal fogyott.

Csakis magát hazánkat véve tekintetbe, minthogy ránk nézve legelsőbb sorban ez a fontos szempont, összes termékünk mennyisége az egész 1893. évben a 400.000

mmázsát alig üti meg; az 1892. évihez képest tehát újból mintegy 500 kocsirakomány mértékű apadás mutatkozik.

Hazai termelésünk és kivitelünk elé újabb nehézséget gördítenek a németországi fogyasztók az által, hogy az adás-vételre nézve azt az usance-ot kívánják rendszeresíteni, mely szerint a szállítandó tölgykéregnek cseravartalma tekintetében szavatosság vállaltassék, a mi, eltekintve egyéb nehézségektől, már csak amiatt is rendkívül terhes, mert a vegyelemzés biztos támpontot alig nyújt és maga az elemzési eljárás is különféle módszerek szerint különböző eredménnyel fogatosittatik. Épen ebből az okból az érdekelt németországi körök a lehetőleg egyöntetű eljárás követését igyekeznek behozni, s így például a berlini bőrriparosok testülete usance-képen megállapította: „hogy a cserzőanyagok elemzésénél kizárólag a Kathreiner Ferencz müncheni tanár által ajánlott, javított Löwenthal-féle eljárás — indigo carmin oldat és hypermángán savas-kálium használatával — ismertessék el mérvadónak és kötelezőnek“.

De ez az eljárás és illetve ez az usance, melyet ugyan egyelőre csupán a berlini piac fogadott így el, inkább csak a bőrriparosok érdekeit mozditja elő, míg a termelőre nézve határozottan káros és legkevésbé sem alkalmas a magyar kivitel kedvezőségének elősegítésére. Méltán lehet ugyanis tartani attól, hogy a vegyi elemzés kötelező voltának rendszeresítése ismét csak újabb bonyodalmak kutforrásává fog válni és csak szaporítani fogja a lebonyolítás körül már eddig is feles számmal létező bajokat és kellemetlenségeket.

Az érdekelt termelők ismételten előterjesztették abbeli kérelmüket, hogy a vasut által szolgáltatott takaróponyvák kölcsöndija mérsékeltsék; hanem ez a kérelem mind-

eddig teljesítetlen maradt, jóllehet bizonyos mértékben ez is hozzájárulhatna az értékesítés feltételeinek javításához.

Igaz ugyan, hogy a fennálló szabályzat értelmében a takaróponyvák szolgáltatása nem a vasutnak, hanem a félnek képezi feladatát; de másfelől figyelemre méltó, hogy a ponyvák beszerzéséhez szükséges tökebefektetés a magánfél erejét rendszerint messze túlhaladja. És pedig annyival inkább, mert a fél által szolgáltatott ponyváknak ugyan ingyenes, de legtöbbszörre késedelmes visszaszállítása miatt a termelő az egész idény alatt csak egyetlen egyszer veheti használatba takaróponyváit.

Ily körülmények között a feleket a takaróponyvák szolgáltatására szorítani csakugyan nem méltányos, míg ellenben a vasut által szolgáltatott ponyvák kölcsöndijának leszállítása már azért sem ütközhetnék nagyobb akadályba, minthogy a tölgykéreg-szállítás tulnyomóan a május, június és július hónapokra, tehát oly időre esik, midőn a vasut takaróponyva készlete másnemű termények szállítására igénybe véve nincsen.

Hogy pedig a kölcsöndij tényleg túlmagasan van megszabva, az kitűnik abból, hogy míg az osztrák és a magyar vasutaknál kölcsöndij fejében az első 200 kilométer utért 5 frt és minden további 100 kilométer utért 1 frt fizetendő, addig a német vasutaknál a díj 200 kilométerenkint csak 2 márka. Ezen óriási aránytalanság megszüntése érdekében, arra való tekintettel, hogy az iparág kedvezőtlen helyzete a méltányosabb díjszabás behozatalát oly igen kívánatosná teszi, nézetem szerint háladatos kísérlet lenne lépést tenni a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnál, kinek kipróbált s a kereskedelem és forgalom igényei iránti élénk érzéke már eleve a sikernek reményével biztathat.

Hasonlóan égetően szükséges volna, több helyi-érdekű vasut szállítási díjtételeinek mérséklése. Az e tekintetben eddig tett felszólalások elbírálás tárgyát azért nem képezték, mert általánosságban mozogtak. Noha véleményem szerint ez valójában nem gátolhatja, hogy a tölgykéregszállítással foglalkozó összes helyi-érdekű vasutak díjtételei felülvizsgálat tárgyává tétessenek: mindazonáltal a sok közül, találmra néhány példát e helyütt is felemlitek, igazolására annak, hogy a hangoztatott panasz nem volt indokolatlan.

A szilágysági vasut kiinduló pontját véve alapul, a a következő számarányokat találjuk.

Kilométer távolság	Szilágysági h.-é. vasut	Szamosvölgyi h.-é. vasut	Magy. kir. állam- vasutak
	díjtételei forintokban.		
92	32.—	22.—	19.—
82	29.—	20.05	18.—

e szerint szembetűnő, hogy a szilágysági h.-é. vasut díjtételei a szamosvölgyihez képest:

82 kilométer távolságnál $8\frac{1}{2}$ krajczárral,
 92 " " 10 "

a Magyar kir. államvasutakhoz képest:

82 kilométer távolságnál 11 krajczárral
 92 " " 13 " magasabb.

Ilyen tetemes különbözet csekély, 82—92 km.-nyi távolságra nyilván merőben indokolatlan. Sőt még azon általános ellenvetésnek sincs helye, hogy a h.-é. vasutak díjtételei rendszerint magasabbak, mint az államvasutakéi, mert hiszen a fentemlített szamosvölgyi vasut, mely a szilágyságinak folytatását képezi, szintén helyi-érdekű

vonat és a fenti távolsági viszonylatokban mégis $8\frac{1}{2}$ illetve 10 krral olcsóbb, mint a szilágysági.

További gyakori panaszok tárgyát képezik a vasuti szállítási díjak felszámítása körül elharapózott visszásságok és visszaélések, továbbá a visszkeresetek elintézése körül követett s gyakorta méltánytalan, nehézkes és szűkeblü eljárás.

Az előbbiek immár a hazai sajtóban is számtalan felszólalás tárgyát képezték és minden oldalról megvilágítottak. A visszkereseteknél követett eljárásról pedig szint-ugy ismeretes, hogy a fél jogos igényeivel szemben nem tanúsít kellő előzékenységet. Mulhatlanul szükséges lenne a vasuti nemzetközi egyezmény azon határozmányának módosítása, mely szerint a visszkereseti határidő egy éven túl elévül. Ezen elévülési idő sokkal rövidebb, hogy sem üzletágunk természete mellett kellőkép felhasználható volna. Eltekintve ugyanis attól, hogy a külföldi fogyasztókkal sok esetben a leszámolás csak évenként történik; gyakran a szállítólevelek sem érkeznek vissza ezen egy év lefolyása alatt; ilyen esetben pedig igazán nem tekinthető méltányosnak a visszkereset elutasítása.

Némi ideiglenes előny támadt iparágunk javára az aranyérték emelkedéséből. A törvényesen megállapított relációhoz viszonyítva, az emelkedés által mintegy 2—3% nyereség mutatkozott. Ellenben az év végével eszközölt kötések alkalmával, ugyanez a körülmény kedvezőtlenül befolyásolta az eladási árakat. Az eladási árak ugyanis a novemberi legnagyobb árfolyam alapul vétele mellett jegyeztettek; és minthogy azóta az aranyárfolyam mintegy 2%-kal ismét leszállt, a különben is nyomott árakon árfolyam-veszteségeink is lesznek. Továbbá a lefolyt évnek kivált utolsó négy hónapjában a pénz fokozatosan

drágult, a mi az egyébként sem igen lelkes vállalkozási kedvet még inkább lelohasztotta.

Drága tőkével a külföldi versenytársakkal szemben versenyre kelni, még akkor sem lehetséges, ha minden más tényező kedvező; annál kevésbé akkor, midőn az üzletág számos egyéb bajjal is küzd.

Ezen visszapillantásban vázolt viszonyok, kereskedelmi és ipar-águnk jövő fejlődésére nézve kétségkívül legkevésbé sem biztatók. Nem fölösleges tehát ezuttal is nyomatékosan hangsúlyoznunk, miszerint legfőbb ideje volna annak, hogy az illetékes körök ennek a kivitel szempontjából kiváló fontosságú kereskedelmi és ipar-ágnak helyzetét és évek óta hangoztatott eléggé szerény kívánalmait élet- és versenyképességének biztosítása céljából komoly megfontolás tárgyává tegyék. Adja Isten, hogy úgy legyen!

Erdei utak a kis kiterjedésű erdőbirtokokon.

Irta : P é c h Kálmán m. kir. főerdész.

Az ipari nyers termékek értékesítési viszonyai szoros összefüggésben állanak az alkalmazott szállítási eszközökkel és általában véve az illető hely közlekedési viszonyaival.

Mennél fejlettebbek a közlekedési viszonyok, vagyis mennél több szállítási eszköz közvetíti a forgalmat, mennél tökéletesebbek azok és ehez képest mennél kevesebb időt kíván a szállítás: végső eredményben annál kevesebbe kerül a termékeknek piacra való szállítása, s annál kedvezőbbek tehát az illető ipari nyers termékek értékesítési viszonyai.